

Rafał Stanisław Skiba

Streszczenie rozprawy doktorskiej

***Reguły Incoterms i zasady ich zastosowania w stosunku zobowiązaniowym* napisanej pod kierunkiem dr hab. Marcina Trzebiatowskiego – prof. KUL, w ramach seminarium doktoranckiego z prawa handlowego**

W dobie dzisiejszych stosunków handlowych światowa gospodarka daje kontrahentom szeroki dostęp do rynków na całym świecie. Towary danego kontrahenta sprzedawane są w większej liczbie krajów, w większych ilościach i w coraz szerszym asortymencie. Jednak wraz ze wzrostem wielkości i złożoności światowej sprzedaży rośnie również możliwość wystąpienia nieporozumień mających istotne znaczenie dla odpowiedzialności stron transakcji. Wszystko to dzieje się na styku różnych regulacji prawnych czasem wywodzących się z zupełnie odrębnych systemów prawnych. W takich właśnie sytuacjach pomocne dla stron mogą okazać się omawiane w niniejszej pracy reguły Incoterms, których skrótowa nazwa pochodzi od słów *Interantional Commercial Terms*.

Przedmiotem rozprawy doktorskiej pt.: „*Reguły Incoterms i zasady ich zastosowania w stosunku zobowiązaniowym*” jest analiza podstawowych problemów i omówienie cech charakterystycznych, stworzonych przez Międzynarodową Izbę Handlową w Paryżu, reguł Incoterms, czyli szeroko rozpowszechnionych na świecie reguł handlowych, stosowanych przez kontrahentów w krajowym i międzynarodowym obrocie. Reguły te określają w sposób precyzyjny prawa i obowiązki stron umowy sprzedaży i dostawy oraz regulują czynności i ryzyko związane z dostawą towaru od sprzedających do kupujących. Wskazują, która strona umowy ma obowiązek dokonać przewozu lub ubezpieczenia oraz jakie koszty ponoszą strony. Wprowadzenie w sposób prawidłowy do umowy trzyliterowego skrótu danej reguły Incoterms (przykładowo EXW Incoterms® 2010) zamiast obszernych zapisów umownych, ma w swym założeniu znacznie skrócić daną umowę i zawęzić pole interpretacji do z góry zdefiniowanych reguł, co ma z kolei wpłynąć na przejrzystość umowy i ułatwić osiągnięcie pełnego porozumienia między umawiającymi się stronami.

Podjęcie tematu podyktowane zostało przede wszystkim jego doniosłością praktyczną dla obrotu handlowego, a także brakiem kompleksowych opracowań w polskiej literaturze prawniczej. Luka polegająca na braku monografii rodzi określone problemy dla kontrahentów, którzy mają trudności w rozumieniu danych reguł. Problemy te dotyczą także

organów stosujących prawo zwłaszcza, że niewiele jest orzeczeń traktujących o wykładni reguł interpretacyjnych.

Z uwagi na fakt, iż w chwili obecnej nie istnieje całościowe opracowanie wskazanego zagadnienia, praca badawcza musiała być prowadzona w oparciu nie tylko o dorobek polskiej nauki prawa, ale także o dorobek europejskiej nauki prawa UE i szeroko rozumianej międzynarodowej nauki prawa.

Innowacyjność podjętego w rozprawie tematu przejawia się nie tylko w samym ujęciu poruszanego zagadnienia, ale przede wszystkim w opisywanych w niej problemach i stawianych tezach, dotychczas pomijanych lub podejmowanych jedynie skrótowo w literaturze prawniczej. Z uwagi na to, że poruszana problematyka poza wymiarem *stricte* prawniczym ma również charakter interdyscyplinarny, część krajowych autorów monografii i komentarzy z tego zakresu to specjaliści z innych dziedzin nauki. Prace te niewątpliwie należą do rzetelnych opracowań podjętego w nich zagadnienia. Jednakże nawet najlepsza analiza ekonomiczna nie może na potrzeby konstruowania umowy lub też sporu toczzonego w oparciu o jej treści zastąpić analizy prawniczej. Sąd bowiem orzeka na podstawie i w granicach prawa. Przepis reguluje co prawda, jak całe prawo, stosunki społeczne, ale jest wykładany i stosowany jako prawo będące odrębną dziedziną nauki.

Celem pracy jest przeprowadzenie analizy problematyki związanej z regułami Incoterms pozwalającej uzyskać potwierdzenie dla stawianych w rozprawie tez. Następnie omówiona zostanie instytucja reguł Incoterms, ich charakter prawny oraz zasady ich zastosowania w stosunku zobowiązaniowym. Istotną kwestią podjętą w pracy będzie także próba wyprowadzenia pojęcia reguł Incoterms. Takie założenia pozwolą jednocześnie na wykazanie wieloaspektowości i złożoności tej instytucji oraz znaczenia, jakie ma ona w handlu międzynarodowym.

W praktyce handlowej ze względu na brak zdefiniowania, usystematyzowania oraz umiejscowienia reguł Incoterms na tle pozostałych źródeł prawa handlowego, wprowadzenie danej reguły do konkretnego stosunku zobowiązaniowego niesie za sobą poważne trudności, a w konsekwencji ryzyko błędnego skonstruowania kontraktu. Dlatego konieczne jest określenie zasad i czynności składających się na prawidłowe zastosowanie reguł Incoterms, a także wskazanie skutków prawnych niewłaściwego wprowadzenia danej reguły do umowy.

Pewne problemy pojawiające się w związku z prawidłowym zastosowaniem Incoterms i ustaleniem treści umowy, są spowodowane także zagadnieniami wynikającymi z terminologii. Oficjalnym językiem reguł Incoterms jest język angielski. Dlatego dla kontrahentów, którzy pochodzą z różnych krajów, gdzie pewne instytucje są odmiennie

rozumiane, konieczne jest ujednoczenie znaczeń i określeń w nich zawartych, w celu uniknięcia błędów przy ich stosowaniu.

Z uwagi na fakt, że na zawarcie umowy w międzynarodowym obrocie handlowym składa się szereg czynności, strony już na etapie składania ofert czy zaproszenia do rokowań, muszą posiadać odpowiednią wiedzę na temat procedury wprowadzenia danej reguły do kontraktu. Strony powinny mieć także świadomość, że obligatoryjne przepisy prawa miejscowego mogą unieważnić każdy aspekt umowy sprzedaży, łącznie z wybraną regułą Incoterms.

Jednakże aby takie wzorcowe reguły handlowe jak Incoterms mogły skutecznie spełniać swoją rolę m.in. w kontraktach handlu zagranicznego, muszą podlegać okresowej rewizji. Jest to spowodowane faktem, że z upływem czasu zmieniają się praktyki handlowe, zachodzą zmiany w transporcie i sposobach przekazu informacji w skali międzynarodowej. Dlatego konieczne jest monitorowanie zmian oraz okoliczności, które te zmiany determinują.

Reguły Incoterms odpowiadają potrzebom międzynarodowego obrotu, ponieważ spełniają swoją podstawową funkcję tj. ujednoczają i upraszczają ten obrót. Ograniczając czy wręcz eliminując spory mogące wynikać z niejednolitej interpretacji poszczególnych reguł, prowadzące w konsekwencji do długotrwałych i kosztownych procesów. Jako swego rodzaju dopełnienie pracy należy potraktować odniesienie reguł Incoterms do reguł RAFTD i Combiterms, czyli zborów najbardziej zbliżonych konstrukcyjnie do reguł Incoterms.